

חג השפלות

צִדְקָה תִּשְׁפָּה אֶת־קֶרֶב – חַג הַסִּפּוֹת

מדוע שובץ חג הספות בחודש ה - פֶּסַח ?

חודש תשרי זכה לכינוי העממי הנפוץ, "החודש של החגים", או "תקופת החגים". ומכיוון שאמונים אנו על כך, שלכל סמיכות שסמך הקב"ה יש סיבה ראויה, יש מקום לשאול מדוע נסמך חג הסוכות לראש השנה וליום הכיפורים? מדוע נבחר סדר זה של הופעה דוקא? מבין השמות להם זכה החג, השם השגור בפינו הוא 'חג הספות', שם שניתן לו בתורה: "בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסִּפּוֹת שְׁבַע יָמִים לֵה". על דרך הפשט, הסיבה לשימוש בשם זה, היא העובדה שבחג זה אנו מצווים על פי התורה, "בְּסֻכּוֹת תֵּשְׁבוּ שְׁבַע יָמִים, כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסֻכּוֹת". אך ידוע, כי חג זה עתיר במצוות ייחודיות, כמו ארבעת המינים וניסוך המים, ומדוע זכתה דוקא מצוה "פסיבית" זו, לבוא לידי ביטוי בשם החג, ולא מצוות בהן אנו מפגינים עשייה ייחודית (נענועי הלולב, הקרבת שבעים פְּרִים וכיו"ב)?

ומסביר הרבי מליובאוויטש, שמצוה זו של הישיבה בחלל ה**סוכה**, אופפת ומקיפה את היושב, והיא מתקיימת בו, בכל רגע ורגע בו הוא "יושב" ב**סוכה** (אוכל, לומד ואפילו ישן). לעומת המצוות האחרות, שקיומן קורה רק ברגע של עשייתן בפועל, הרי שבמצוות הישיבה ב**סוכה**, אנו זוכים לקיים אותה גם כאשר אנו יושבים בה באפס מעשה, ואפילו כאשר אין אנו ערים אפילו לעובדת היותנו ב**סוכה**, כמו בשעות השינה למשל. ויש מקום לשאול למה מקבלת הישיבה, ובעצם, הנוכחות בסוכה, משקל כל כך גבוה, עד שכל רגע כזה נמנה ונצבר לזכותו של היושב בה?

אם נרד לשורש השם 'סִפָּה', נוכל לגלות אחד מהצדדים של המהות הפנימית שבמצוה זו. שורש המילה הינו **ס.כ.ך.**, שמשמעו שימת ענפים ו/או גידולים מהצומח מלמעלה, לצורך כיסוי של מבנה ארעי, כדי להציל מפני אורה וחומה של השמש. שורש זה בנוי משתי אותיות שונות, כ' (כפולה) ו-ס'. שתי אותיות אלה, בסדר הפוך מזה שבמלה **סכך**, משמען **כיסוי** והסתרה. ואכן ה**סכך** מסתיר אותנו מקרינה ומחומה של השמש בעיקר. משמעות זו, של הגנה מפני השמש, באה לידי ביטוי גם בשורש **ס.ו.ך.** מממנו נגזרת ה**סיכה** של העור בשמן/במשחה כדי להגן עליו (מפני כווייה, יובש וכיו"ב).

מעניין שבחודש תשרי מתקצר לו היום והולך, ומתחיל תהליך ההתכנסות, מהשדה ומהמרחב הפתוח והגלוי, פנימה אל תוך הבית הסגור והמקורה. ומוזר לכאורה, שדווקא בחודש בו מן הנכון היה להיכנס, אנו מצטווים ע"י הקב"ה לצאת מהבית החוצה, "וליהיכנס" אל ה**סוכה**, שעם כל היותה מסוככת, הרי היא עדיין בגדר דירת עראי פרוצה לעומת הבית, פחות מקורה והרבה פחות מוגנת. סוכה כשרה אינה חייבת לעמוד ברוח שאינה מצויה (סערה וכיו"ב). על דרך הפשט, עניינה של יציאה זו, הוא הבעת אמונה והפגנת בטחון בקב"ה, השומר עלינו ומסוכך עלינו מפני כל רע, יותר מאשר באמצעי ההגנה והאבטחה הגשמיים הקבועים ("ביתי הוא מבצרי"). דוד המלך ע"ה, נעים זמירות ישראל, מתבטא בלשונו הצוירית: "כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסֻכָּה בְּיוֹם רָעָה... וְגַם יֵשֵׁב בְּסֻכֹּתַי עַל־יּוֹן בְּצֵל שֶׁ-דִּי יִתְלוֹנֵן (=ילון);...בְּאֶבְרָתוֹ (אברהם=כנף) יִסָּךְ לְךָ וְתַחַת כְּנָפָיו תִּחְסֶה...".

אך על דרך חסידות ופנימיות, מסתתרת כאן גם משמעות נוספת, שהרי אם עניינה של הסוכה **לסוכך** ולהגן מפני קרני השמש, הרי ללא שום צל של ספק, הבית עדיף. שם ההגנה מושלמת יותר (גם מפני גשם, קור ועוד). אם נתבונן שוב באותיות מהן מורכב השורש, נגלה שורש נוסף הבנוי על האותיות **ס' ו-כ'**, השורש **ס.כ.ה**. משמעותו של שורש זה, הפוכה לזו של **ס.כ.ך.**, שעניינה צמצום והסתרת האור. לשרה אמנו היה שם נוסף, **יִסְפָּה**. בין ההסברים המובאים לשם זה, אומר המדרש שנקראה כך מכיוון "שהיו הכל **סוכין** ביופייה", כלומר שהיו מסתכלים עליה בשל יופייה הרב.

יוצא שעניינו של שורש זה, ה**סתכלות** ו**צפיה**, גילוי של אור לכאורה, ולא הסתרתו. ומדוע עושה המדרש שימוש בלשון 'סוכין' דווקא ולא בפעלים אחרים כמו 'מביטים' או 'מסתכלים'? ונראה, ששורש זה, מיוחד לדברים המלווים בהארה עד כדי סינוור. כאשר אנו רוצים להסתכל על משהו, שמעליו מוצב זרקור, המאיר מולנו, במקרה כזה, כדי שנוכל לראות, יהא עלינו **לסוכך** על עינינו. עלינו להציב את כף היד ממעל לגבות העיניים, ובכך כמו לסלק או לצמצם את האור המסנוור, שאם לא כן, יסתיר האור על העצם המבוקש. באותה מידה, כאשר אנו רוצים לצפות בליקוי חמה, עלינו להשתמש בזכוכית מפויחת, או בעדשות כהות במיוחד, כדי "לסלק" מהתמונה את אור השמש, או לצמצם אותו. רק כך נוכל להבחין בפרטי הליקוי, מבלי להסתכן בעיוורון חלילה. כלומר ששורש זה, כמו מצרף דבר והיפוכו, ה**סתרה** לצורך **גילוי**. עקרון זה, של הצורך בהסתרה (צמצום האורות), לצורך **הגילוי**, הוא מהכללים היסודיים בתורת החסידות ובפנימיות התורה.

ומה לכל זה ולחג הסוכות? שאלה נוספת הדורשת הבהרה היא העיתוי של חג הסוכות. מיקומו של החג בלוח השנה, "אינו מסתדר" כל כך עם הנימוק שמציין הכתוב למצוות הישיבה בסוכה: "לְמַעַן יִדְעוּ דְלִתְיִכֶם כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". שהרי ישיבתם של בני ישראל בסוכות היתה מייד ובסמוך ליציאת מצרים, בחודש ניסן (במקום הקרוי 'סֻכּוֹת'), או בכל משך שהייתם במדבר, **בענני הכבוד** שהקיפו אותם וסוככו עליהם כמו **סוכה**. כך שבכל מקרה, אין המדובר בתשרי דווקא.

חג הסוכות הוא חג רוחני במיוחד. בכל רגל, כאשר אנו מזכירים בתפילת החג או בקידוש, את האירוע המרכזי שאירע לעם ישראל באותו מועד בשנה, את השורש הרוחני העומד בבסיסו של אותו חג. את חג הפסח אנו מזכירים כ"זמן חירותנו" ואת חג השבועות כ"זמן מתן תורתנו". לעומת זאת, את חג הסוכות, אנו מזכירים כ"זמן שמחתנו", שמחה שגדלה והולכת עד שהיא מגיעה לשיאה "ביום השמיני עוצרת תהיה לכם", הלא הוא **שמחת-תורה**. למעשה אפשר לומר שהתורה מתייחסת אל חג הסוכות כאל "**החג**" בהא הידיעה, כפי שהתורה מצווה אותנו לגביו "**ושמחת בחגך... ויהיית אף שמח**".

ומה לשמחה זו ולסוכות דוקא? חג הסוכות מייצג את השמחה שבהשלמת המטרה של יציאת מצרים. בפסח יצאו ממצרים אך עדיין ירודים היו מבחינה רוחנית, ללא תורה ומצוות. בשבועות נפתח התהליך של מתן תורה, והקב"ה נגלה עליהם במעמד הר סיני, אך הלוחות הראשונים שונְּרו בשל חטא העגל, ולכן גם שמחה זו חסרה. חג הסוכות מייצג למעשה, את **שמחת הכללות** של הקב"ה ועם ישראל ("כנסת ישראל") הבאה לידי ביטוי, **בקבלת התורה**, הלוחות השניים שהוריד משה בשלום, ביום הכיפורים, ונמשכת בחגיגה גדלה והולכת עד **שמחת-תורה**.

הסכך הגשמי של **הסֶכָה** נועד **לצמצם** את החשיפה **לאורה** של **השמש**. ואכן, כדי שהסוכה תיחשב כשרה, צריך "שתהא **צילתה** מרובה **מחמתה**" (יותר צל מאשר אור). מדוע רמת ה"הצללה" כל כך חשובה, ובפרט כשאור השמש בתקופה זו, פוחת והולך? לפי פנימיות, אין המדובר באור השמש בלבד, אלא **אור השמש** משמש למעשה גם כמשל, לאורות רוחניים גבוהים מאוד, המקיפים וסובבים אותנו בהיותנו בסוכה. ניתן להבהיר זאת, באמצעות סיפורו של משה רבינו שביקש מהקב"ה "הֲאֵנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ". בתשובתו מבהיר לו הקב"ה "כִּי לֹא יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחַיִּי!". הפתרון שמציע הקב"ה למשה, הוא לאפשר לו לראות חלק **מצומצם מהזיו ומההארה** האלוקית, "וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ".

וכיצד ייעשה הצמצום? ע"י **הסיכוך**, סינון של האור ומינונו לרמה שלא תפגע במשה, "**ושִׁכַתִּי (=וסִכַתִּי) כְּפִי עֲלֶיךָ עַד עֶבְרִי**". באותה מידה, אילו נמצאנו במחיצת האורות הגבוהים והחזקים שבִּסֶכָה, אך מחוצה לה, היינו עלולים להינזק בהעדר כלי קיבול מתאימים. **הסֶכָה** באמצעות ה"מסנן" (**הסכך** הרוחני), מאפשרת לנו לקבל מאורות אלה, אך במידה הנכונה לנו והמיטיבה איתנו. כעת ניתן לגלות שורש רוחני חדש, **ס.כ.ה**, למילה **סֶכָה**. משמעותו של שורש זה היא ראייה רוחנית וממוגנת, מבעד לאורות גבוהים.

בראש השנה הקרוי גם **פֶסַח**, חל המולד והירח מכוסה וחשוך. לעומת זאת, בחג הסוכות בחמשה עשר בתשרי, **הלבנה** במילואה, בשיא הארתה. בראש השנה מתחילים עשרת ימי תשובה, הנחתמים ביום הכיפורים. קודם לכן מכוסים האורות (ליתר דיוק עינינו מכוסות), אך לאחר שנתקבלה תשובתנו ברצון וכופר לנו, סולקו המחיצות. אז, יכולים אורות רוחניים, שכמו נולדו ע"י עבודתנו, לבוא לידי ביטוי. בסוכות הִפְסָה מתחלף בִּסֶכָה. עכשיו ניתן להבין את התכונה הנוספת והמשלימה שמייחסים חז"ל לשם **יִסְכָּה**, "שהיתה **סוֹכָה** (רואה) ברוח הקודש". שרה אמנו זכתה להיות גם נביאה, עד שאברהם אבינו מצטווה לשמוע בקולה.

הכניסה אל תוך הסוכה, משורש **כ.נ.ס**, יש בה תחילה עניין של **כס**, **כיסוי** מפני האור החזק וסופה **נס**, שמשמעו **גילוי** מובהק והבלטה על גבי **נס (התנוססות)**. ומדוע אין אנו חשים באורות אלה? לא לחינם קרויים אורות אלה "מקיפים". הכלים שלנו קטנים מכדי לקבלם או להכילם. הכניסה אל הסוכה, אל המסתור, היא כמו הטמנתו של זרע חיטה באדמה וכיסויו בעפר, עד שלא נודע כי בא אל קירבה. לאחר זמן, בו כמו נרקב הזרע ומתחולל ה**נס**, ה**גילוי**, הצמח נובט. כך גם כאן, הדקות המצטברות של הישיבה בסוכה, שרויים ואפופים באורות הסוכה במצוות החג, ובמצוות השמחה במיוחד, כמו טוענות בחשאי את הסוללות הרוחניות הקטנות והמרובות המקיפות אותנו. ואז לאורך השנה, כשנראה לנו לפעמים שיבש המעין ואנו כבר באפיסת כוחות, ואז, פתאום מתחילים לנבוע לתוכנו, מאיזשהו מאגר לא מזהה, כוחות בלתי נדלים, הגורמים לנו להתעשת ולהמשיך בתנופה. ואם ננסה, נגלה שיש בידינו אפילו עודף, שכדאי להשפיע ממנו גם לזולת.

דבר חסידות: מְשִׁיחַ – אותיות יְשָׁמַח

אמר אחד מגדולי החסידות: כשיבוא המשיח, ישאלו אצלנו אומות העולם, במה זכיתם לנסים ולנפלאות כאלו? ואנו נשיב להם: זכינו לכך בזכות השמחה. זהו שנאמר (בספר תהילים) "אֲזַי יִמְלֵא שְׁחוֹךְ פִּינוּ וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אֲזַי יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי; אֲזַי – כאשר יבוא המשיח, יאמרו בגוים – יאמרו אומות העולם על אודות בני ישראל, הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי – הגדיל ה' את חסדו איתם (היטיב איתם יתר על המידה). ובני ישראל יענו להם:

יודעים אתם מדוע הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ? מפני שהיינו שְׁמִיחִים.

(משיחות הרבי מליובאוויטש)

שבת שלום ומבורך
ו ח ג ש מ ח
/ 0 8 / 9 1

אם ברצונך לקבל את הגיליון במסרון או במייל, פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691